

Kun József (1875–1946), a miskolci városi elitből származó debreceni jogászprofesszor életpályája*

Kovács I. Gábor

Career of Miskolc-born professor of law József Kun (1875–1946): From the Miskolc-elite to the Debrecen University

Történeti tudáselit-kutatásunk részeként foglalkozunk az elit csúcsán elhelyezkedő egyetemi tanárokkal. A polgári korszakban, 1848 és 1944 között összesen 1044 egyetemi tanárt neveztek ki Magyarországon. Rájuk vonatkozó adatgyűjtésünket felekezeti-művelődési blokkonként haladva közöljük. Most a Tiszáninneni Református Egyházkerület területéről származó 19 református vallású professzorral foglalkozunk. Közülük ketten születtek Miskolcon. Kovács Gábor (1883–1920) debreceni, majd kolozsvári illetve budapesti jogász-közgazdász professzornak az elkészült adattári szócikkét a *Történelem és Muzeológia* 2015/2. számában közzétettük. Most Kun Józsefnek a miskolci városi elitből származó debreceni jogászprofesszornak az életpályáját mutatjuk be az eddig megjelent adattárainkban kialakított séma szerint.

Kun József

jogász

(Miskolc, Borsod m., 1875. március 17. – Miskolc, 1946. szeptember 7.; a miskolci Deszka-temető barabási Kun kriptájában nyugszik)

Nemesség: a barabási előnevet 1903. május 19-én kapták, a család régi nemességének épségben tartása mellett. Már korábban is használták ezt az előnevet. A család a 17. században kapott nemességet.

Apja: Kun Kálmán (ref., Miskolc, 1842. febr. 19. – Miskolc, 1902. jún. 24.) Régi miskolci, nemesi jogállású családból származott. 1871-től Miskolci kir. törvényszéki bíró, Miskolc város képviselőtestületének és Borsod vármegye bizottságának tagja, a Miskolci Hitelintézet Rt. igazgatóságának hosszú időn át tagja, a Miskolci Gőztéglagyár Rt. felügyelő bizottságának megalakulásától elnöke; az avasi református templom karzatát ő építtette. –

Apai nagypapa: Kun István (ref., Miskolc, 1814. máj. – Miskolc, 1893. dec. 21.), 1849 után, 1854 előtt Miskolc város polgármestere, 1869-ben a Szépészeti Szakosztály elnöke, a Miskolci Takarékpénztárnak 35 éven át választmányi tagja, a felügyelő biz. elnöke, az 1860-as években a miskolci ref. egyház iskolai főgondnoka, a miskolci református felsőbb leánynevelő intézet igazgatótanácsi tagja; testvérei: 1. Kun Zsuzsanna (ref., Miskolc, 1794. okt. – 1863-ban még élt); 2. Kun Bálint (ref., Miskolc, 1796. okt. – Miskolc, 1863. dec. 4.) cs. kir. kapitány; 3. Kun József (ref., Miskolc, 1799. febr. – meghalt kisgyerekként); 4. Kun József (ref., Miskolc, 1802. okt. – meghalt kisgyerekként); 5. Kun István (ref., Miskolc, 1804. aug. – meghalt kisgyerekként); 6. Kun István (ref., Miskolc, 1806. szept. – meghalt kisgyerekként); 7. Kun Julianna (ref., Miskolc, 1807. dec. – 1893-ban még élt), férje Molnár Zsigmond; 8. Kun József (ref., Miskolc, 1812. jan. – Miskolc, 1885. júl. 25.) kereskedő, az 1850-es években a cs. kir. megyei bíróság kereskedelmi bíróságának ülnöke, később az Első Magyar Általános Biztosító Társaság Miskolci Főügynökségének főügynöke annak 1857-es megalakulásától. A Miskolci Takarékpénztár egyik alapítója, majd elnöke. Borsod vármegye törvényhat. bizottságának és Miskolc r.t. város

* Készült az OTKA-NKFI 109209 számú projektjének támogatásával.

képviselőtestületének tagja. Végrendeletében 10 000 forintot hagyott a miskolci református gimnáziumra.

Apai nagyanyja: nemes Kapczy Judit (ref., Miskolc, 1815. szept. – 1862-ben már nem élt); testvérei: 1. Kapczy Borbála (ref., Miskolc, 1806. máj. –), férje Pinczés Mihály; 2. Kapczy Terézia (ref., 1807 – Gödöllő, Pest m., 1894. ápr. 30.); 3. Kapczy Tamás (ref., Miskolc, 1810. márc. – Pest, 1862. ápr. 25.), hites ügyvéd Pesten, felesége 1838-tól Tanárky Borbála (ref., 1814 – Gödöllő, 1899. jan. 19.); 4. Kapczy Johanna (ref., Miskolc, 1812. febr. –); 5. Kapczy Miklós (ref., Miskolc, 1814. febr. – 1862-ben már nem élt); 6. Kapczy János (ref., Miskolc, 1817. szept. – 1862-ben már nem élt);

Apai dédapa I.: Kun János (ref.) jómódú kereskedő Miskolcon

Apai dédanya I.: Rátz Zsuzsanna (ref.). Családjából többen voltak miskolci polgármesterek a 18. század végén. 1814-ben 100 forintos kötvényt hagyott a miskolci református gimnáziumra.

Apai dédapa II.: Kapczy János (ref., Megyaszó, Zemplén m., 1774. nov. 11. –) A család 1638-ban kapta nemességét III. Ferdinándtól, Abaúj megye hirdette ki Göncön. Miskolci ügyvéd és nemesi birtokos, Borsod vm.-i vice-fiskális (1814), több megye táblabírája, 1831 és 1837 között a miskolci református gimnázium főgondnoka; testvére: Kaptzy István a *Stipendium Bernardium* ösztöndíjával tanult az utrechti egyetemen teológiát (1792–1794)

Apai dédanya II.: Barkassy Anna (ref., Miskolc, 1784. jún. 9. – Miskolc, 1861. jún. 26.),

Apai dédapa II. apja: Kapczy István (ref., Sárospatak, kb. 1730 – Gagybátor, Abaúj m., 1793. aug. 28.) 1747-ben subscribált Sárospatakon, senior volt, majd 1760-ban Franekerben tanult, hazatérve az abaúji egyházmegyében, Szenden volt lelkész, 1771-ben mint megyaszói lelkészt választották assesorrá, 1776-ig szerencsi lelkész, 1776-tól 1779-ig Szepsiben (Abaúj m.), 1779-től 1793-ig ismét Szenden, 1793-ban Gagybátorban volt ref. lelkész.

Apai dédapa II. anyja: nemes Vattay Judit (ref.)

Apai dédanya II. apja: Barkassy Pál, kapitány, Miskolc város első főbírája a kamarai igazgatás alatt álló város szervezetének reformja után (1789-től), a városi tanács tagja; felmenői között is volt miskolci főbíró: Barkassy András 15 évig volt főbíró

Apai dédanya II. anyja: Halászi Klára

Anyja: Soltész Nagy Ida (ref., Miskolc, 1851. ápr. –), házasságkötésük: 1870; I. féltestvérei Soltész Nagy János első feleségétől, akinek a neve szintén Nagy Erzsébet volt: 1. Soltész Nagy Judit (ref., 1835 – Felső-Ábrány, Borsod m., 1869. okt. 5., gyermekszülésben) 1854-től férje Géczy István felsőábrányi (Borsod m.) uradalmi intéző; 2. Soltész Nagy Mária (ref., Onga, Abaúj m., 1837. júl. – 1905-ben még élt), férje a régi miskolci polgárcsaládból származó Dálnoky Nagy Barnabás (– 1902-ben már nem élt), 1855-ben Miskolc város jegyzője, később közjegyző Miskolcon kir. tanácsos; II. testvérei: 1. Soltész Nagy Kálmán (ref., Miskolc, 1844. dec. – Bp., 1905. dec. 6.) a miskolci ref. gimnáziumban végezte a középiskolát, Kassán és Eperjesen a jogot, 1868-tól ügyvéd Miskolcon, Miskolc r.t. város polgármestere (1878–1901), a város árvíz utáni újjáépítése, modernizációja jelentős mértékben az ő tevékenységéhez köthető. Negyedszázados polgármestersége alatt épültek fel a város legjelentősebb közintézményei, szervezetei, középületei. (Ma is utca viseli a nevét Miskolcon). 1901-től Miskolc országgyűlési képviselője volt. 1867–1869 között egyháztanácsi jegyző a ref. egyháznál, a miskolci református felsőbb leányiskolai intézet felügyelő bizottságának tagja, tiszteletbeli megyei esküdt, a miskolci nemzeti kaszinó titkára és később igazgatója. 1873–1877-ig városi tiszti ügyész. 1875-től a miskolci szabadelvű párt elnöke. 1887-től a borsod-miskolci gőzmalom, valamint a miskolci takarékpénztár igazgatósági tagja, a borsod-miskolci közművelődési és múzeum-egyesület elnöke. 1881-ben a Ferenc József-rendet, 1890-ben pedig a kir. tanácsosi címet kapott. Felesége Dálnoky Nagy Mária (ref., 1860 – Miskolc, 1921); 2. Soltész Nagy Albert (ref., Miskolc, 1846. aug. – Miskolc, 1902. dec. 22.), 1869-től miskolci ügyvéd, földbirtokos, Borsod vm. bizottsági, Miskolc város képviselőtestületi tagja, a Miskolci Góztéglagyár igazgatósági tagja, a miskolci ref. egyház segéd-főgondnoka, fő utcai telkét és házat hagyta a miskolci református gimnáziumra, felesége 1870-től: 1. nemes Kraudy Emília (ev., 1852 – Miskolc, 1889. aug. 19.), a Miskolcra került besztercebányai német evangélikus Kraudy családból származott, 2. feleség 1891-től kövecsesi Dancs Erzsébet; III. féltestvérei, anyjuk, Nagy Erzsébet első házasságából, mezőmadarasi Szalay Páltól: 1. mezőmadarasi Szalay Elek (ref., Miskolc, 1835.

jan. – Tibolddaróc, Borsod m., 1878. jún. 13.), Borsod megyei virilis, 2138 kat. hold birtoka volt Káacson, Tibolddarócon, Nagymihályon és az Alsó-Fehér megyei Hariban, felesége négyesi Szepessy Róza (ref., 1839 – Bp., 1916. ápr. 24.); 2. Szalay Mária/Irma (ref., 1836 – Péder, 1878. szept. 2.), férje 1856-tól Hubay Ágoston/Gusztáv (ref., 1821 – Péder, 1887. aug. 29.), földbirtokos az Abaúj megyei Péderben (457 khold földbirtok), az Abaúj- és Tornavármegyei Gazdasági egyesület egyik alapítója (1860-), Abaúj vm. csereháti járás, alszolgabíró (1860-)

Anyai nagyapja: Soltész Nagy János (ref., Mezőcsát, Borsod m., 1802 – Miskolc, 1869. ápr. 25.), a mezőcsáti Soltész, másképpen Nagy birtokos nemes családból származott. Iskoláit Sárospatakon végezte, a hittani és a jogi tanulmányokat is befejezte. Ügyvéd, az 1840-es években Miskolc város főbírája, Borsod megye táblabírája, főszolgabíró, a Miskolci Takarékpénztár elnöke, 1849 és 1857 között a miskolci ref. gimn. főgondnoka, a miskolci református egyház segédfőgondnoka, az alsóborsodi ref. egyházmegye ügyésze

Anyai nagyanyja: Nagy Erzsébet (ref., 1813 – Miskolc, 1870), házasságkötésük: 1843

Testvérei: 1. Kun Béla (ref., Miskolc, 1876. nov. – 1893-ban már nem élt); 2. Kun... /egy leány/(ref., Miskolc, 1879. jan. – 1893-ban már nem élt); 3. barabási Kun Gyula (ref., Miskolc, 1881. jan. – Matlárháza, Szepes m., 1920. aug. 27.), 1903-ban gazdasági gyakornok, felesége kistrákói és bisztricskai Lehoczky Klára, kistrákói és bisztricskai Lehoczky Sándor és csabacsúdi Dókus Róza leánya; 4. Kun Etelka (ref., Miskolc, 1884. jan. – 1920. aug. 27.)

Vallása: ref.

Felesége: farkasfalvi Farkas Matild (ref., 1876 – Miskolc, 1959), házasságkötés 1912 után. 1912 előtt elvált első férjétől, alpári Abonyi Andor (Beregszászardó, Bereg m., 1871. júl. – Bp., 1925. jan. 6.) cs. kir. ezredestől; apja: farkasfalvi Farkas Ábrahám (ref., Dulháza, Gömör m., 1836. nov. –) orsz. képviselő (1901-1905), földbirtokos (Dulháza, Tamásfalva, Osgyán, Baraca), anyja: Ragályi Etelka (ref., Balajt, Borsod m., 1841. ápr. – Tamásfalva, Gömör m., 1900. jún. 4.); testvérei: 1. Farkas Jolán (ref., Balajt, 1861. aug. –), férje Hegyessy Sándor; 2. Farkas Sarolta (ref., Balajt, 1863. márc. –), férje: sipeki Balás László (1860 –), lak. Mátraszöllős; 3. Farkas Miklós (ref., Zsip, Gömör m., 1864. dec. – korán elhalt); 4. Farkas Zoltán (ref., Zsip, 1866. aug. –), földbirtokos (Bakti puszta), felesége zólyomi és királyfalvi Glos Mária; 5. Farkas Erzsébet (ref., Dulháza, Gömör m., 1868. márc. –), férje: márkus és batizfalvi Máriássy László (Berzété, 1863. júl. – Bp., 1936. márc. 22.), Gömör vármegye főispánja; 6. Farkas Etelka (ref., Zsip, 1870. márc. –), férje Szakáll András; 7. Farkas Aladár (ref., Zsip, 1871. szept. – korán elhalt); 8. Farkas Géza (ref., Bp., 1874. febr. – 1950), földbirtokos, főhadnagy, cs. kir. kamarás, országgyűlési képviselő, felsőházi tag, a tiszáninnyi ref. egyházkerület főgondnoka (1932-1949). Felesége ragyolczi Csoma Mária

Középkola: Bécs, Theresianum, 1885–1894; érettségi, 1894. júl. 6.

Felsőfokú tanulmányok Mo.-n: bp.-i tud. egy., jogi kar, 1896–1899

Oklevél: bp.-i tud. egy., 1899, államtud. doktor

Nyelvismeret: német, latin, görög, francia, angol

Magántanár: bp.-i tud. egy., jogi kar, 1915. márc. 7., politikatudomány

Nyilvános rendes egy. tanár: debreceni tud. egy., 1917. aug. 13., magyar közjog

Egyetemi tisztségek: debreceni tud. egy., jogi kar dékán, 1924–1925

Nyugdíj: 1938. júl. 1.

Életút: Kun József apja miskolci törvényszéki bíró volt. Korábbi felmenői – az apai ág mind a négy déd- szülő vonalán, de anyai ágon is – Miskolc város vezető rétegéhez tartoztak. Minden ágon előfordultak városi főbírók vagy polgármesterek. Valamennyien nemesek voltak, kapcsolatban a hivatalos is viselő megyei nemességgel. Sőt maguk is betöltötték ilyen tisztségeket. Kereskedők, ügyvédek, hivatalnokok voltak, akik vagy a sárospataki kollégiumban vagy annak partikulájában, a miskolci református gimnáziumban tanultak. Fiatalabb nemzedékeik vezető szerepet vittek a miskolci pénzügyi és ipari vállalkozásokban. A 18. századtól a 20. századig rendre részt vállaltak a miskolci református egyház és a miskolci református gimnázium vezetésében, anyagi támogatásában. Kun Józsefet a miskolci református elemiben kezdett tanulmányok után a monarchia előkelő elitképző intézményébe, a magas színvonalú bécsi *Theresianumba* írtatták be. A német tannyelvű iskolában együtt tanulhatott a monarchia főtisztviselőinek, arisztokratáinak gyermekeivel. (A fölötté levő évfolyamba járt például gróf

Bethlen István is.) A *Vorbereitungsklasse*vel együtt kilenc évig járt ide, végig jeles eredménnyel. Itt sajátította el a németen, a latinon és a görögön kívül a francia és az angol nyelvet is. 1894 júliusában itt érettségizett. Ezután egyéves önkéntesi szolgálatra vonult be, s tartalékos magyar királyi honvéd hadnagy lett. A budapesti tudományegyetemen Concha Győző tanítványaként folytatott tanulmányok után 1899-ben államtudományi doktori oklevelet szerzett. 1899. szeptember 16-tól 1900. augusztus 28-ig Borsod vármegye tiszteletbeli szolgabírájaként a mezőkövesdi jegyzői, illetve a miskolci alispáni hivatalban működött, hogy közigazgatási ismereteit gyarapítsa. 1900. augusztus 25-én Miskolc rendezett tanácsú város főjegyzőjévé választották. Ezt a hivatalt 1904. október 29-ig töltötte be, amikor is Budapesten, a miniszterelnökség elnöki osztályán lett miniszteri fogalmazó Tisza István miniszterelnöksége idején. 1907-ben külföldi útra indult politikai, közjogi és közigazgatási tanulmányok folytatására. Hosszabb időt töltött Londonban és Párizsban, ahol az angol és a francia parlamenti eljárást tanulmányozta. Ezután jelent meg 1907-ben első jelentősebb monográfiája, *A parlamenti hárszabályok. Politikai tanulmány* (Franklin-Társulat, Budapest) címmel. A hárszabályokat, mint az állami akarat keletkezésének folyamatát irányító normatívumot írta le, s ennek három mozzanatát elemezte, az alakulást, a tanácskozást és a határozathozatalt. 1908. január 1-én feljebb lépett a hivatali ranglétrán, miniszteri segédtitkár lett. Változatlanul az elnöki osztályon dolgozott Klebelsberg Kunó miniszteri osztálytanácsos alatt. 1908-ban fontos politikai munkát közölt Nép, nemzet, nemzetiség címmel. A hazai és a külföldi elméletek és fogalmak elemzése után többek között arra az eredményre jutott, hogy a nemzet és a nemzetiség között a legfontosabb különbség az önálló államiság megléte vagy hiánya. „A nemzetiség lényege az összetartozás tudatában és az összetartozás akaratában rejlik. A nemzetiség az a nép, amely nemzeti létre törekszik.” „A hazai példákban is kivehetőleg, a nemzetiségi törekvések végső célja: a politikai uralom megszerzése, a nemzetiségnek nemzetivé válása.” Kun Józsefet hivatali munkája elismeréseként Ferenc József király 1909. március 30-án cs. és kir. kamarási méltóságra emelte (33 évesen lett a méltóságos társadalmi rangcím birtokosa). 1909-ben és 1910-ben tanulmányútjain németországi egyetemeken (Heidelberg, Strassburg, München, Berlin, Lipcse) nemcsak kiváló tanárokat hallgatott, hanem a szemináriumi munkákban is részt vett. Tanulmányokat írt a Budapesti Szemlébe és a Jogállamba Anglia kormányzatáról, a finn-orosz konfliktus közjogi aspektusáról és a magyar parlamentarizmusról. Megállapította, hogy a magyar parlamentarizmus ugyan nem bontakozhat ki zavartalanul, de elég ereje van ahhoz, hogy a többségi törekvések végrehajtásához megszerezze a király hozzájárulását. 1911. május 14-én miniszteri segédtitkári állása mellé miniszteri titkári címet és jelleget kapott, majd 1913. május 16-án valószínűleg is miniszteri titkári fokozatba lépett. A hivatali pályák történetében meglehetősen rendkívüli módon, még ugyanebben az évben, de már Tisza István miniszterelnöksége alatt, 1913. december 8-án a miniszterelnökség miniszteri osztálytanácsosa lett. Átkerült a II. osztályra, ahol a II/B. alosztály önálló előadója lett. Hozzá tartoztak a horvát és a bosnyák ügyek, a görögkeleti egyházi ügyek és más egyházi kérdések, a nemzetiségi ügyek és a közigazgatási bíróság ügyei. A Budapesti Szemlében kívül publikált a Tisza István által alapított Magyar Figyelőben is, Bismarck és az általános választójog (1912), valamint Parlamentarizmus és interpelláció (1914) címmel. Mestere, Concha Győző egyetemi tanárságának negyven éves jubileumára, 1912-ben készített ünnepi kötetbe Bárány Eötvös József és a francia liberálisok címmel írt fontos tanulmányt. A központosítás és a helyi önkormányzat kérdésén keresztül vizsgálta, hogy Benjamin Constant (1767–1830) és Alexis Tocqueville (1805–1859) milyen hatással voltak Eötvös fő műveire. 1914 decemberében a budapesti jogi karon politikatudományból magántanárrá habilitáltak, amelyet a minisztérium 1915 márciusában megerősített. A habilitációra készítette Háború és politikai tudomány című dolgozatát. Ebben a háborúval, mint alkotmánytervező ténnyel foglalkozott. Többek között megállapította, hogy „a háború döntő fokban valamely népnél, nemzetiségnek nemzetivé válása, emelkedése felett”. Ez a tanulmány 1916-ban Politikai dolgozatok című tanulmánykötetében is megjelent, két másik, az önkormányzatok és a központi igazgatás viszonyával foglalkozó tanulmánnyal együtt. 1916-ban jelent meg Bevezetés a politikába című monográfiája is. Ebben a politika alapkérdéseit tárgyalva Concha Győző alapvető gondolataiból indult ki. Vizsgálta az államtudományok tagozódását, az állam és a társadalom, az állam és a jog viszonyát, a politika történetét Platónról és Arisztotelészről Szent Ágostonon, Machiavellin és Montesquieu-n

át az állambölcselet újabb rendszereiig. 1916-ban, amikor a kolozsvári jogi karon Réz Mihály professzor a közjogi tanszékről átment a megüresedett politika tanszékre, akkor hetedmagával Kun József is megpályázta a kolozsvári közjogi tanszéket, amelyet aztán Szandtner Pál nyert el. Közben a frissen alapított debreceni tudományegyetem jogi karán, miután a közjog és a politika egyesített tanszékének első professzora, Jászi Viktor 1915 februárjában meghalt, s az egyetem kezdeményezésére a tanszéket kettéosztották, és a király a politika tanszékre meghívás útján 1915 júliusában kinevezte Haendel Vilmost, a közjogi tanszékre 1916. május 24-én pályázatot hirdetett. Benyújtotta pályázatát Csekey István és Joó Gyula kecskeméti, Molnár Kálmán egri, valamint Búza László sárospataki jogakadémiai tanár. Többen közülük később egyetemi tanárok lettek, a kiküldött kari bizottság azonban Haendel Vilmos előadói javaslata alapján úgy döntött, hogy a párhuzamosan meghirdetett kolozsvári pályázat miatt több potenciális jelölt nem pályázott Debrecenbe, ezért tekintsenek el a pályázók rangsorolásától, s hívják meg, mint legalkalmasabbat, Kun Józsefet, a budapesti tudományegyetem magántanárát. A javaslatot a kar 1917. június 22-én egyhangúlag támogatta. Ezt a miniszter is elfogadta, s 1917. augusztus 3-án felterjesztette a királynak német nyelven a szükséges dokumentumokat. A közben, 1917. augusztus 12-én, kinevezése előtt egy nappal miniszteri tanácsosi címmel és jelleggel felruházott Kun Józsefet Károly király 1917. augusztus 13-án a debreceni tudományegyetem jogi karára, a közjogi tanszékre nyilvános rendes tanárnak kinevezte miniszteri tanácsosi címének és jellegének épségben tartása mellett. A negyvenkét évesen kinevezett professzor már nős volt. Felesége, farkasfalvi Farkas Matild, egy régi Gömör megyei birtokos nemes család leánya, aki 1912 előtt vált el az első férjétől, aki cs. kir. honvéd ezredes volt cs. kir. kamarási rangban. Kun József 1918-ban már egyetemi tanárként közölte a *Budapesti Szemlében Választójogunk fejlődési története* című tanulmányát, amelyben az 1848-as népképviselői törvényi szabályozástól indítva mutatta be a választói eljárást, a választókerületek kialakítását, a szavazási rendet és a választójogi reformkísérleteket. A következő években Kun Józsefnek több kezdeményezése volt az egyetemen. 1920. február 27-én határozta el az egyetemi tanács, hogy Tisza Istvánnak „a nemzet nagy vértanújának emlékét halála minden évfordulóján gyászünneppély keretében fogja megülni”. Az első ilyen ünnepélyen, 1920. október 31-én Kun József javasolta, hogy a debreceni egyetemet Tisza Istvánról kellene elnevezni, tekintettel arra is, hogy „az egyetem létrejöttét elsősorban gr. Tisza István hatalmas pártfogásának köszöni”. Az egyetemi tanács ilyen értelemben hozott határozatát a kormányzó is megerősítette, s 1921. június 5-én sor került a névadó ünnepélyre, amelyen Bethlen István miniszterelnök jelenlétében Kun József tartotta az ünnepi beszédet. Javasolta, hogy Tisza István születése és halála napjáról évenként emlékezzenek meg. Kun József javasolta azt is 1921 májusában, hogy a következő tanévre ne a szervezeti szabályzat szerint soros teológiai kar tanárai közül válasszanak rektort, tekintettel arra, hogy a hittudományi kar tanárai 1919-ben a tanácsköztársaság vezetőit üdvözlő, szolgálatukat felajánló határozatot hoztak. Ezt a javaslatot azonban az egyetemi tanács elvetette. A háború utáni években Kun József már kevesebb tudományos munkát publikált. 1921-ben még három kisebb írása jelent meg a *Magyar Jogi Szemlében*, amelyekben a Trianon utáni megváltozott közjogi helyzetre reflektált. Összegyűjtötte, rendszerezte és 1923-ban kiadta az 1912 után született közjogi jogszabályokat: *A Legújabb magyar közjogi törvények és rendeletek 1912–1922* (Antalfy, Debrecen) című, Debrecenben megjelent gyűjtemény tartalmazta az alapvető rendelkezéseket, a békeszerződéseket és az egyéb közjogi törvényeket és rendeleteket. Ez a kiadvány hozzájárult, hogy a hallgatók jobban megismerhessék a megváltozott közjogi viszonyokat. Ezen kívül recenziókat közölt, mesterét, a 80 éves Concha Győzőt köszöntötte a *Társadalomtudományban*, s Tisza István emlékének, jelentőségének szentelt néhány írást. Ezek közül figyelemreméltó a Tisza-emlékkönyvbe írt *Tisza István liberalizmus és a szociális érzés* című írása (1928) és a *Budapesti Szemlében* 1933-ban megjelent cikke: *Tisza István történeti távlatban*. Egyetemi előadásait változatlanul lelkiismeretesen, folyamatosan magas színvonalon ellátta. Két évtizedes egyetemi tanári pályafutása alatt heti öt órában mindig előadta a Magyar közjog című főtárgyat, szemináriumot tartott heti két órában (Közjogi repetitorium), s minden félévben hirdetett speciális kollégiumot. Ezek témája változatos volt, 1920 előtt például a magyar-horvát kiegyezésről, a magyar törvényhozásról, 1920 után a békeszerződésről, a trianoni törvényekről, az új országgyűlés szervezetéről, a házszabályokról. A húszas évek közepétől azonban tevé-

kenységének központjában a Magyar Tudományos Akadémiától kapott feladat állt. Ekkor kezdte összegyűjteni, sajtó alá rendezni, magyarázó jegyzetekkel ellátni Tisza István képviselőházi beszédeit. Ez a munka nagyban befolyásolta több, későbbi döntését. Bár kezdetől volt Debrecenben lakása, ahol korábban feleségével együtt lakott, a húszas évek közepétől csak a hét első felében tartózkodott Debrecenben. A hét második felét Hejőcsabán töltötte, ahol kisebb birtoka volt, s ahová a feleségét bántó debreceni porártalom miatt átköltöztek. 1927-ben azonban Klebelsberg Kunó kultuszminiszter szóvá tette, hogy nem tartózkodik folyamatosan az egyetem székhelyén. Kun József azt válaszolta Klebelsberg frissen kinevezett felsőoktatási ügyosztályvezetőjének, Magyary Zoltánnak, hogy már csak egy, legfeljebb két évig kíván szolgálni. Amikor pedig 1928 nyarán VKM rendeletet is adtak ki, hogy ha az egyetemi tanárok el akarnak távozni az egyetem székhelyéről, akkor szabadságot kell kérniük a dékántól, Kun József azt kérte Magyartól, hogy ez alól kapjon felmentést, ne kelljen minden héten ezt az adminisztratív eljárást lefolytatnia. Ha, úgymond, méltányos kérdése nem lenne teljesíthető, állását rendelkezésre bocsátja. Mindenesetre azt is megemlítette, hogy a miniszterrel annak idején együtt szolgált a miniszterelnökségen, s Klebelsberg jó viszonyban van sógorával, „Farkas Géza képviselővel is, aki az Egységes Párt agrárblokkjának egyik vezérembere”. A minden ügyben következetes Magyary válasza egy hosszabb levélben (1928. október) elutasító volt, megemlítve, hogy a miniszter nézetét is megismerte ebben az ügyben. Tudománypolitikai elvekre hivatkozott, s arra, hogy az utazó tanárok kora lejárt. „Komoly egyetemi élet kialakulása nem képzelhető el, ha a tanárok legfeljebb óráik megtartása és a vizsgák ideje alatt tartózkodnak az egyetemek székhelyén... Ez az egyetemi életközösségből való kiválást jelent, ami a tudományos szellem kialakulására igen hátrányos.” Kun professzor már néhány nap múlva pár soros kézírásos levélben válaszolt. Egyetértett az elvi állásponttal, s aláhúzva „kötelezőleg” kijelentette, nyugdíjazási kérvényét 1929 júniusában adja be, mert körülbelül akkor fogja befejezni Tisza István beszédeinek III. kötetét, amelyhez a debreceni könyvtárakból állandóan adatokra van szüksége. Közeledvén az ígért időpont, 1929. május 28-án levélben jelezte Magyarynak, hogy szándékát módosítania kell. Tisza István beszédeinek I. és II. kötete az MTA kiadásában már sajtó alatt van, a III. kötetet pedig hamarosan befejezi. Utalt rá, hogy erről az őt megbízó akadémiai főtktár, Balogh Jenő adhat illetékes felvilágosítást. Végül így fejezte be levelét: „Időközben azonban elvállaltam ennek a nagy munkának a IV. kötetét is, és már gyűjtöm az idevágó adatokat. Miután az adatgyűjtés munkáját az itteni könyvtárakban végzem, szükséges, hogy itteni állásomban egyelőre megmaradjak. Ez azonban semmi esetre sem fog egy éven, legfeljebb másfél éven túl terjedni, úgyhogy legkésőbb 1930 végén innen távozhatom.” A szigorú Magyary Zoltán hamarosan elkerült a felsőoktatási ügyosztály éléről, nemsokára a miniszter személye is változott, az elvégzendő munka pedig a vártnál időigényesebb lett. Így aztán végül Kun József ténylegesen csak 1938. január 31-ével kérte nyugdíjazását, amit a kar kérésére 1938. június 1-re módosított. Addigra valóban megjelent a hatalmas, „nobile officium gyanánt” végzett munka eredménye, *Gróf Tisza István képviselőházi beszédei* I–IV. kötetben (I., 1930; II., 1933; III., 1937.; IV., 1937. MTA, Budapest), s Kun József ezen kívül összegyűjtötte és rendezte Tisza István haláláig elhangzott további beszédeit. A ki nem adott kéziratok a Magyarországi Református Egyház Zsinati Levéltárába kerültek, s az V. és a VI. kötet 2011-ben jelent meg Illés Gábor és Maruzsa Zoltán szerkesztésében. Kun József nyugdíjazás-ként, ha esetleg még rendezgette is Tisza Istvánról gyűjtött anyagát, már nem publikált. A családi mintának és saját belső indíttatásának is megfelelően a református egyházban végzett jelentős egyháztársadalmi munkát. 1932-től tagja volt a sárospataki ref. főiskola s 1935-től a miskolci ref. gimnázium igazgatótanácsának. A hejőcsabai egyházközségnek már korábban is főgondnoka volt, most pedig főgondnoka lett a miskolci református ekléziának is, s világi tanácsbírája a tiszáninneri református egyházkerületnek. (A kerület főgondnoka 1932-től sógora, farkasfalvi Farkas Géza országgyűlési képviselő, felsőházi tag volt). Kun József halála után, 1946-ban özvegye a professzor könyvtárát az egyetemnek ajándékozta.

Debrecen, 1929 május 28.

Kedves Barátom!

Mult évi októberben írtam Neked, hogy ezen tanév végén nyugdíjba menni kívánok.

Ezt az akkori szándékomat némileg módosítanom kell a következő okból:

Amint tudod, a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából – nobile officium gyanánt – én rendezem sajtó alá Tisza István képviselőházi beszédeit a kellő magyarázó bevezetésekkel és jegyzetekkel ellátva.

A Beszédok I-II. kötete már sajtó alatt van, amint erről Balogh Jenő adhat Neked illetékes felvilágosítást a III. kötetet júliusban fogom befejezni.

Időközben azonban elvállaltam ennek a nagy munkának IV. kötetét is és már gyűjtöm az idevágó adatokat.

Miután az adatgyűjtés munkáját az itteni könyvtárakban végzem, szükséges, hogy itteni állásomban egyel

re még megmaradjak.

Ez azonban semmi esetre sem fog egy éven, legfeljebb másfél éven túl terjedni, úgy hogy legkésőbb 1930 végén innen távozzhatok.

Szívélyes üdvözléssel vagyok

régi igaz hived

egyetemi tanár.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. SZAKELŐ

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. SZAKELŐ

MNL OL K 636 1928-9-77852, 4-9

Hejőcsaba, Borsod megye, aug. 20.

Kedves Barátom,

Tegnap kaptam meg Debrecenből az új egyetemi rend tárgyában 52596/1928. IV. V. K. M. ^(SZ.) Fényleletet.

Ennek 8. pontja szerint egyetemi tanárok, ha az egyetem székhelyéről eltávozni kívánnak, szabadságidő engedélyzését kell kérniök, melyet 8 napon belől a dékán adhat meg.

Engedd meg, hogy ezzel a ponttal kapcsolatban egy kéréssel forduljak hozzád.

Már februárban írtam Neked, hogy azokat a napokat, amelyeken előadásaim nincsenek, a miskolc melletti Hejőcsaba községben szoktam tölteni, hol birtokom van, és hogy még csupán egy, legfeljebb két iskolai évben kívánok szolgálni/tehát legfeljebb 29/30-ig/.

Az előlídézett 8. pont szerint távozás céljából esetről-esetre előzetes engedélyt kellene a dékántól kérnem.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. SZAKELŐ

Ennek elkerülése végett arra kérnélek, légy kegyes nekem rövid úton felhatalmazást adni, hogy a hét azon napjait, amelyeken szabad vagyok/péntek, szombat, vasárnap/ Hejőcsabán tölthessem, hol feleségem is állandóan lakik, miután neki ártott a debreceni poros levegő. Hejőcsabán épp úgy dolgozom, mint Debrecenben.

Ha ez a méltányos kéréssem netalán nem volna teljesíthető, úgy állásomat rendelkezésre bocsátom.

Megjegyzem végül, hogy minisztereddal annak idején együtt szolgáltam a Miniszterelnökségnél és hogy ő - tudomásom szerint - jó viszonyban van sógorommal, Parkas Géza képviselővel is, ki az egységes párt agrár blokkjának egyik vezető embere.

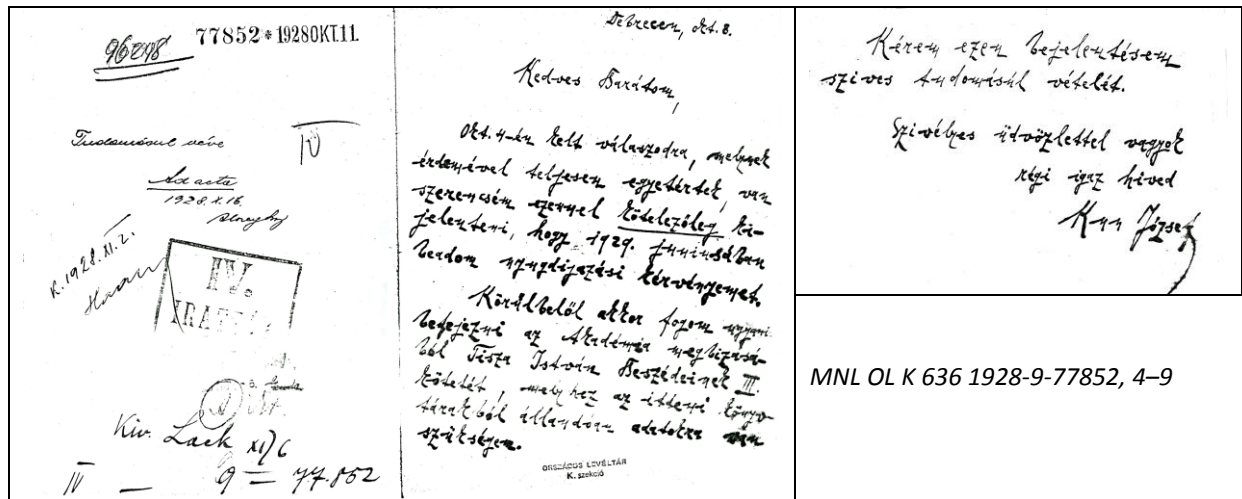
Szíves válaszodat lehetőleg mielőbb kérve,

szívélyes üdvözléssel vagyok

régi igaz hived

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. SZAKELŐ

MNL OL K 636 1928-9-77852, 4-9

Tudományos, művészeti társulat, egyesület: Tisza István Tud. Társaság vál. tagja

Egyházi tisztségek, egyházas szervezetek: hejőcsabai református egyházközség főgondnoka (1926–1946); a sárospataki református főiskola igazgatótanácsának tagja (1932–1946); a miskolci református gimnázium igazgatótanácsának tagja (1935–); a debreceni református kollégium felsőoktatási tanácsának tagja (- 1935 -); a miskolci református egyházközség főgondnoka (1937–1946); az alsóborsodi református egyházmegye missziói bizottságának tagja (1938–1946); a tiszáninneri református egyházkerület világi tanácsbírája (1938–1946); Lévy József ref. Gimnázium Volt Növendékeinek Szövetsége elnöke

Politikai szerep: Miskolc törvényhatósági jogú város törvényhatósági bizottságának tagja

Kitüntetések: II. oszt. polgári hadiérem; cs. és kir. kamarás (1909)

Jövedelem, vagyon, gazdasági érdekeltség: Két háza volt Miskolcon a Werbőczy utcában, Miskolc város törvényhatósági bizottságának virilis alapon volt tagja (értelmiségiként kétszeres számítással)

Források

MNL OL = Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára

K szekció = Polgári kori kormányhatóságok levéltárai

K 636 = Vallás- és közoktatásügyi minisztérium, Egyetemi ügyosztály (Egyetemek, főiskolák és tudományos intézetek)

Bibliográfia

VARGA Norbert–P. SZABÓ Béla: Barabási Kun József. In: „Ernyedetlen szorgalommal...”: A Debreceni Tudományegyetem jogász professzorai (1914–1949). Szerk.: P. SZABÓ Béla. Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara, Debrecen, 2014. 319–342. (*Historia Facultatis Iuridicae* IV.)